Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager; given Stockholms slott den 2 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Lyberg.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager.

Härigenom förordnas, att §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 om provianteringsfrilager, av vilka § 4 ändrats genom förordning den 5 december 1914 (nr 407), skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

1. I sådan — — — benämnes provianteringsfrilager.

2. Rusdrycker, som uppläggas å provianteringsfrilager, skola där förvaras under såväl tullverkets som ägarens lås. För brännvin — — — ej åtnjutas.

§ 4.

Från provianteringsfrilager må gods, fördelat i större eller mindre partier, för proviantering eller utrustning utlämnas till fartyg under villkor,

att fartygets dräktighet icke understiger det tontal, som av Konungen i sådant avseende bestämts vid meddelandet för staden av tillstånd till åtnjutande av provianteringsfrilagersrätt, eller, där fråga är om utlämning av rusdrycker, etthundra ton; samt

att fartyget — — — belägen fiskeplats.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1928.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet fråga om ändring i gällande bestämmelser om rätt att å provianteringsfrilager upplägga spritdrycker och vin samt anför:

Gällande bestämmelser.

Grundstadgandena angående provianteringsfrilager finnas för närvarande intagna i den av Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdade förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager. I § 1 mom. 1 av nämnda förordning har begreppet provianteringsfrilager definierats. Därmed förstås, att från utrikes ort infört, till proviantering och utrustning av fartyg avsett tullpliktigt gods kan efter verkställd tullbehandling men utan tullavgifts gäldande få uppläggas i särskilt magasin under varuägarens egen vård mot ställande av säkerhet för belöpande tullavgift. Sådan uppläggning må icke förekomma annorstädes än i vid saltsjön belägen stad, varest tullkammare under tullförvaltares överinseende finnes inrättad, och endast under förutsättning att staden förbundit sig avstå från hamnavgifter för fartyg, som anlöper stadens hamn allenast för att intaga proviant, kol eller skeppsförnödenheter för fartygets behov men utan att därstädes intaga annat gods eller lossa. Innan provianteringsfrilager må anordnas, skall dessutom Konungen hava meddelat staden särskilt tillstånd därtill (provianteringsfrilagersrätt). Mom. 2 av ifrågavarande paragraf innehåller det undantag från de allmänna stadgandena om rätt att upplägga gods å provianteringsfrilager, att sådan rätt ej må åtnjutas för brännvin och sprit av säd, potatis eller andra jordfrukter, med undantag av visky, och ej heller för krut och andra explosiva varor.

Provianteringsfrilagersrätt har hittills meddelats följande städer, nämligen Luleå, Härnösand, Sundsvall, Norrköping, Kalmar, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg, Marstrand, Uddevalla, Lysekil och Strömstad.

Enligt § 5 i nyssberörda förordning är gods, som från provianteringsfrilager i föreskriven ordning utlämnas till fartygs proviantering eller utrust-

ning, befriat från tullavgift. Godset kan få utgöra endast en del av ett på provianteringsfrilagret upplagt kolli eller parti. Villkoren för godsets utlämning äro enligt § 4 i förordningen, sådan paragrafen lyder i förordning den 5 december 1914 (nr 407), att fartygets dräktighet icke understiger det tontal, som Kungl. Maj:t i sådant avseende bestämt vid meddelande för staden av tillstånd till åtnjutande av provianteringsfrilagersrätten (hittills i regel 30 ton, undantagsvis 10 ton), samt att fartyget utklarerat till utrikes ort, vare sig direkt eller via en eller flera andra svenska hamnar, eller ock befinner sig på resa mellan utrikes orter. Det ankommer dock enligt sist åberopade författningsrum på Kungl. Maj:t att vid nyssnämnda tillstånds meddelande pröva, huruvida rätt att från provianteringsfrilager intaga gods även må tillkomma fartyg, vilket inkommit från utrikes ort med destination till annan svensk hamn, ävensom med vederbörligt svenskt mätbrev försett däckat fiskefartyg, vilket skall avgå till i Nordsjön eller därbortom belägen fiskeplats. Då sådan rätt medgivits, har Kungl. Maj:t i fråga om fartyg, som inkommit från utrikes ort med destination till annan svensk hamn, plägat föreskriva, att godset skall upptagas å fartygets märkrulla samt att beträffande godsets införsegling, utlämnande till fritt förfogande, förtullning eller återutförsel skall gälla vad i dessa avseenden är föreskrivet rörande skeppsförnödenheter och skeppsprovision, medförda från utrikes ort. I fråga åter om fiskefartygen har Kungl. Maj:t föreskrivit bland annat, att provianteringsfrilagersgods icke må inlastas i sådant fartyg till större myckenhet, än som med avseende å fartygets storlek, besättningens antal och den tillämnade resans längd kan anses motsvara skäligt behov, samt att fartygets befälhavare skall, då provianteringen sker i vissa angivna städer, vara skyldig bekosta fartygets bevakning därefter till öppen sjö, därest tullkammaren finner bevakningen erforderlig.

För rätt att å provianteringsfrilager upplägga och därifrån till proviantering och utrustning av fartyg utlämna varor erfordras enligt § 1 i kungörelsen den 15 november 1912 (nr 299) med vissa föreskrifter angående rättighet att hålla provianteringsfrilager, förutom att staden erhållit provianteringsfrilagersrätt, att den som ämnar hålla sådant lager beviljats tillstånd därtill av tullförvaltningen på platsen. Tillståndet må icke lämnas annan än den, som styrker sig vara berättigad att här i riket idka handel.

Om ordningen för och kontrollen vid uttagning från provianteringsfrilager av varor för proviantering eller utrustning av fartyg innehåller nyss åberopade kungörelse, som i vissa delar ändrats genom kungörelser den 5 december 1914 (nr 409) och den 21 augusti 1919 (nr 551), väsentligen följande:

Då varuägare vill från provianteringsfrilager till fartyg för proviantering eller utrustning utlämna varor, skall han därom hos tullförvaltningen göra anmälan och behörigen styrka, att fartyget befinnes statt på sådan resa och är av sådan dräktighet, som i förevarande fall berättigar till varornas tullfria utlämnande. I de fall, då utlämnandet avser fartyg, som befinner sig på resa mellan utrikes orter, må, därest icke med vederbörliga skeppshand-

lingar styrkes, att ovannämnda förutsättningar för varornas tullfria utlämnande äro för handen, såsom bevisning i dessa hänseenden godkännas skriftlig, på tro och heder avgiven försäkran av fartygsbefälhavaren. Varuägaren skall därjämte till tullförvaltningen avlämna på tryckta blanketter enligt fastställt formulär upprättade exportsedlar över det gods, som skall utlämnas, upptagande godsets beskaffenhet, mått, brutto- och nettovikt eller stycketal och i fråga om varor, som förtullas efter värde, såväl värde som nettovikt.

Tullförvaltningen beordrar därefter erforderlig bevakning att infinna sig vid provianteringsfrilagret för att tillse, att de varor, som utlämnas, till beskaffenhet, stycketal, mått, vikt eller värde överensstämma med den upprättade exportsedeln, samt för att åtfölja godset och övervaka dess inlastning i fartyget. Tullbevakningen skall därefter å samtliga exemplaren av exportsedeln meddela intyg om dess överensstämmelse med inlastningen och överlämna ett exemplar till varuavsändaren och det eller de andra exemplaren till tullförvaltningen.

Vad i tullstadgan föreskrives i avseende å kontrollen vid export av nederlags- och transitgods samt vad i tulltaxeförordningen sägs rörande utlämnande till fritt förfogande av skeppsproviant, medförd å fartyg, som kommer från utrikes ort, skall i tillämpliga delar jämväl gälla vid utförsel av varor från provianteringsfrilager.

I slutet av varje kalenderkvartal skall den, som på provianteringsfrilager upplagt varor, till tullförvaltningen avlämna redovisning över provianteringsfrilagret enligt fastställt formulär, åtföljd av sammandrag över samtliga från provianteringsfrilagret under det löpande kvartalet utlämnade varor. Vid detta sammandrag skola fogas de till provianteringsfrilagrets ägare återställda exportsedlarna.

Redovisningen skall vara försedd med ägarens på tro och heder avgivna skriftliga försäkran, att allt det gods, som upptagits i redovisningen, utgjorts av från utrikes ort införda, på provianteringsfrilagret i stadgad ordning upplagda varor, att godset är till beskaffenhet, stycketal, mått, vikt och värde rätt uppfört samt att det icke efter uppläggningen å provianteringsfrilager blivit underkastat något förädlingsarbete eller annan bearbetning.

Tullförvaltning åligger att hålla vaksam uppsikt å att provianteringsfrilager icke missbrukas. För sådant ändamål har tullförvaltningen att, så ofta anledning därtill förekommer och alltid vid varje kvartals slut, genom inventering göra sig förvissad, att varubehållningen å provianteringsfrilagret överensstämmer med en särskild för debet och kredit inrättad provianteringsfrilagersjournal, vilken tullförvaltningen skall föra för redovisning av det gods, som i staden upplagts å provianteringsfrilager. Allt erforderligt arbetsbiträde vid dessa inventeringar skall bekostas av varuägaren.

I fråga om varor i allmänhet möter icke hinder för innehavare av provianteringsfrilager att i vanlig ordning införtulla varan. Vad däremot beträffar rusdrycker, som upplagts å provianteringsfrilager, gäller enligt 10 § 4 mom. f) i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, att varan icke må, utan tillstånd av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall, disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning. För förfogande över varan i annan ordning stadgas i 83 § 4 mom. av samma förordning böter från och med tio till och med ettusen kronor, varjämte sådant förfogande i regel torde vara att anse såsom olovlig införsel av spritdrycker eller vin (9 § i lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser

angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, jämförd med 5 § i lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel).

Provianteringsfrilagers rörelsens nuvarande omfattning.

Enligt uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning utgjorde i oktober månad 1927 antalet firmor eller personer, som beviljats rätt att å provianteringsfrilager upplägga och därifrån till proviantering och utrustning av fartyg utlämna varor, sammanlagt 46, därav 1 i Luleå, 2 i Härnösand, 1 i Sundsvall, 2 i Norrköping, 8 i Malmö, 1 i Landskrona, 4 i Hälsingborg, 2 i Halmstad, 19 i Göteborg, 1 i Marstrand, 4 i Lysekil och 1 i Strömstad. Av samtliga provianteringsfrilager voro alltså icke mindre än 58.7 procent belägna å västkusten samt 87 procent i Skåne och å västkusten tillhopa. I Kalmar och Uddevalla, vilka städer som förut nämnts erhållit provianteringsfrilagersrätt, fanns ej något provianteringsfrilager. Under tiden januari—september 1927 begagnade endast 32 av de 46 provianteringsfrilagersinnehavarna sig av rätten att upplägga gods å provianteringsfrilager.

Provianteringsfrilagrens utnyttjande för spritdrycker och vin.

Vad särskilt angår utnyttjandet av provianteringsfrilager för fartygs proviantering med spritdrycker och vin utvisa av statistiska avdelningen meddelade uppgifter följande.

Halva antalet innehavare av provianteringsfrilager, således 23, hade den 30 september 1927 behållning av spritdrycker och vin å provianteringsfrilagren. I Göteborg utgjorde denna behållning 13,527.7 liter spritdrycker och 21,872.9 liter vin, eller tillsammans 35,400.6 liter rusdrycker. Under första halvåret 1927 uppgick utförseln av spritdrycker och vin från provianteringsfrilager till respektive 20,443.1 liter spritdrycker och 7,842 liter vin. Av kvantiteten spritdrycker utfördes från provianteringsfrilager i Härnösand 41.2 liter, i Malmö 636.4 liter, i Landskrona 137.6 liter, i Hälsingborg 464.1 liter, i Halmstad 423.4 liter, i Göteborg 18,174.6 liter och i Lysekil 565.8 liter. Nära 90 procent av de utförda spritdryckerna kommo således från provianteringsfrilager i Göteborg. Därifrån härrörde också hela den kvantitet vin, som utfördes från provianteringsfrilager.

De till fartyg utlämnade kvantiteterna spritdrycker fördelade sig på olika slag av fartyg sålunda:

Från provianteringsfrilager i	Svenska		Utländska	
	fiskefartyg	andra fartyg	fiskefartyg	andra fartyg
Härnösand	—	41.2	—	—
Malmö	—	524.4	—	112.0
Landskrona	—	129.2	—	8.4
Hälsingborg	—	320.6	—	143.5
Halmstad	—	318.9	—	104.5
Göteborg	174.7	16,930.2	—	1,069.7
Lysekil	147.0	416.0	—	2.8
Summa liter	321.7	18,680.5	—	1,440.9

Av den utlämnade kvantiteten vin gingo 58.1 liter till svenska fiskefartyg, 7,711.1 liter till andra svenska fartyg samt 72.8 liter till andra utländska fartyg än fiskefartyg.

Summan av de från provianteringsfrilager utlämnade kvantiteterna spritdrycker, 20,443.1 liter, fördelade sig alltså på det sätt, att 1.5 procent belöpte på svenska fiskefartyg, 91.4 procent på andra svenska fartyg än fiskefartyg och 7 procent på andra utländska fartyg än fiskefartyg. De utlämnade kvantiteterna vin, 7,842 liter, åter fördelade sig sålunda, att 0.7 procent hänförde sig till svenska fiskefartyg, 98.3 procent till andra svenska fartyg än fiskefartyg och 1 procent till andra utländska fartyg än fiskefartyg.

Av de från provianteringsfrilager utlämnade mängderna spritdrycker utgjordes 10,776.3 liter av visky, 5,019 liter av konjak, 3,858.1 liter av punsch, 529.4 liter av likör, 153.7 liter av brännvin, 105 liter av rom och 1.6 liter av absint. De utlämnade myckenheterna vin bestodo av 2,757.2 liter musserande och 5,084.8 liter icke musserande vin.

Tidigare handling av frågan.

Den nuvarande anordningen med provianteringsfrilager har uppstått ur den frilagersinstitution, som genom förordning den 18 september 1874 (nr 94) inrättats för proviantering av fartyg i Öresund. Dessa frilager voro anordnade i direkt anslutning till tullnederlagsinstitutet på det sättet, att gods, som fanns på tullnederlag, fick i vissa städer vid Öresund på angivna villkor uttagas och överflyttas till särskilt magasin under varuägarens egen vård. Då brännvin och sprit av säd, potatis eller andra jordfrukter (efter år 1910 dock ej visky) voro undantagna från tullnederlagsrätten, föjde därav, att undantag för dessa varuslag kom att gälla även beträffande de ifrågavarande frilagren.

Proposition 1912 års riksdag.

Vid avfattningen av Kungl. Maj:ts proposition till 1912 års riksdag (nr 120) med förslag till förordning om provianteringsfrilager — vilken förordning ansågs erforderlig för att i större utsträckning kunna åt svensk affärsverksamhet bevara försäljningen av skeppsförnödenheter till fartyg i utrikes fart — utgick man utan vidare från att, såsom dittills varit fallet, på provianteringsfrilager icke skulle få uppläggas andra varor än sådana, som kunde uppläggas å tullnederlag och som kunde användas till proviantering och utrustning av fartyg. På så sätt undantogos nyssnämnda rusdrycker även från den i förslaget avsedda provianteringsfrilagersrätten.

Motioner vi 1912 års riksdag.

Under behandlingen i riksdagen av berörda proposition ägnades särskild uppmärksamhet åt den ifrågavarande undantagsbestämmelsen. Sålunda väcktes i anledning av propositionen motioner i såväl första kammaren (nr 102) som andra kammaren (nr 290), varvid yrkades sådan ändring av bestämmelsen om rätten att å provianteringsfrilager upplägga rusdrycker, att brännvin och sprit, alla slag, samt vin skulle undantagas från provianteringsfrilagersrätt.

Bevillningsutskottet. Bevillningsutskottet anslöt sig (i betänkande nr 28) till motionärernas uppfattning och föreslog en i enlighet därmed avfattad ändrad lydelse av förordningen. Emellertid reserverade fem av utskottets ledamöter sig under hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Kamrarna. Angående frågans behandling i kamrarna må erinras om följande:

I *första* kammaren framhölls i debatten bland annat, att den av bevillningsutskottet tillstyrkta ändringen skulle bliva till skada icke blott för de bohuslänska fiskarena, i vilkas intresse förslaget till förordning i ämnet egentligen tillkommit, utan även och i särskilt hög grad för den skeppsfurneringshandel från provianteringsfrilager, som sedan länge idkats i Öresundsstäderna med stöd av 1874 års förordning. Beträffande Öresundstrafiken ansågs det kunna med fog befaras, att fartygsbefälhavarna skulle, därest de icke kunde såsom dittills i de svenska Öresundshamnarna få inköpa spirituosa samtidigt med övriga proviantartiklar, förlägga sina inköp även av sistnämnda artiklar till de danska Öresundshamnarna. Dåvarande chefen för finansdepartementet fann sig böra fästa kammarens uppmärksamhet på, att den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet ifrågasatt, ovillkorligen skulle medföra praktiska olägenheter för sjöfarten och handeln och att dessa olägenheter skulle inträda utan att medföra någon märkbar fördel i nykterhetshänseende.

Även i *andra* kammaren påvisades, att, därest rusdrycker skulle undantagas från provianteringsfrilagersrätten, en avsevärd minskning säkerligen komme att inträda jämväl i handeln med fartygsproviant i övrigt. Dessutom framhöllos liksom i första kammaren de nackdelar, som skulle uppstå av ett dylikt undantagande särskilt för köpmännen i de svenska Öresundshamnarna.

Första kammaren biföll Kungl. Maj:ts förslag, medan andra kammaren biträdde utskottets hemställan.

Sammanjämkningsförslag I memorial (nr 40) med förslag till sammanjämkning av kamrarnas skiljaktiga beslut erinrade bevillningsutskottet, att riksdagens kamrar stannat i olika beslut även beträffande motsvarande bestämmelse i det förslag till förordning om frilager, som samtidigt underställts riksdagens prövning. Utskottets sammanjämkningsförslag utmynnade emellertid i hemställan att, i fråga om förordningen angående provianteringsfrilager, Kungl. Maj:ts av första kammaren godkända förslag måtte bifallas men att, i fråga om förordningen angående frilager, undantagsbestämmelsen måtte i enlighet med det motionsvis framkomna yrkandet utsträckas till att avse brännvin och sprit, alla slag, samt vin.

Riksdagens beslut. Riksdagen biföll sammanjämkningsförslagen (skrivelse nr 217), och de båda författningar, som i anslutning därtill blevo utfärdade, nämligen nu gällande förordningar den 15 november 1912 om provianteringsfrilager och den 20 december 1912 (nr 351) om frilager, äro därför i förevarande hänseende av olika lydelse (§ 1 respektive § 17).

Förslag av 1926 års rusdrycksslagstiftningsberedning. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 december 1927 har 1926 års rusdrycksslagstiftningsberedning bragt frågan om rätt till uppläggning å provianteringsfrilager

frilager av spritdrycker och vin under förnyad omprövning samt framlagt förslag i ämnet. Anledningen till att beredningen ägnat uppmärksamhet åt frågan har uppgivits närmast vara den, att det kommit till beredningens kännedom, att några angivna fall under senare åren inträffat, då å provianteringsfrilager upplagda spritdrycker och vin olovligen disponerats inom riket för annat ändamål än fartygsproviantering.

Beredningen har till en början påvisat de särskilda förmåner, som till skillnad från tullnederlag och transitupplag äro förbundna med provianteringsfrilagren. För sjöfarten på utlandet hade provianteringsfrilagren de företräden framför tullagren, att å provianteringsfrilager upplagda varuförpackningar finge, medan de vore förvarade å lagret, uppdelas efter lagerinnehavarens önskan och att varor finge från provianteringsfrilager utlämnas till förbrukning ombord å fartyg, även medan fartygen befunne sig i svenskt farvatten. För lagerinnehavaren vore provianteringsfrilagren förmånligare såtillvida, att det magasin, i vilket provianteringsfrilagret skulle vara inrymt, stode under lagerinnehavarens egen vård; tullverkets uppsikt inskränkte sig till kontroll vid varornas in- och utförsel samt kvartalsvis förrättad inventering jämte bokföringskontroll.

Mot de sist anförda förhållandena har beredningen i fortsättningen uttalat sig i vad avser spritdrycker och vin. Möjligheterna för provianteringsfrilagers innehavare att äga obehindrat tillträde till lagret hade i fråga om nämnda varuslag visat sig innebära alltför stora frestelser till missbruk, och de nuvarande formerna för kontroll över spritförråden å provianteringsfrilager kunde enligt beredningens mening ingalunda sägas lämna betryggande säkerhet gentemot missbruk.

Även i ett annat avseende har beredningen funnit skäl till erinran mot de härutinnan rådande förhållandena. Med utgångspunkt från att i Sverige kontrollen över handeln med spritdrycker och vin vore synnerligen noggrann och detaljerad samt att all importrätt och därmed förenad rätt till uppläggning å tullnederlag samt all transitering av dylika drycker vore förbehållen sådant partihandelsbolag, som enligt 12 § i rusdrycksförsäljningsförordningen av Konungen för viss tid antagits, har beredningen nämligen framhållit, att det syntes vara mindre följdriktigt, att bestämmelserna för motsvarande handel från provianteringsfrilager så avsevärt avveke från de principer, som eljest lagts till grund för handeln med spritdrycker och vin.

Nämnda omständigheter hava gjort det angeläget för beredningen att undersöka, vilka vägar lämpligen kunde beträdas för att berättigade intressen i fråga om fartygs inköp av spritdrycker skulle kunna tillgodoses under former, som erbjöde större garantier mot missbruk än de nuvarande och bättre än dessa stode i överensstämmelse med gällande bestämmelser för den allmänna handeln med rusdrycker. Härvid har beredningen också haft att efterse, huruvida betydelsefulla intressen kunde bliva lidande, om spritdrycker och vin helt undantoges från de varor, som finge uppläggas

å provianteringsfrilager. I sistnämnda avseende har beredningen framhållit följande:

»De fartyg, som gå i trafik på utlandet och proviantera i Sverige, kunna givetvis behöva inköpa spritdrycker till helt olika mängder, om de äro passagerarefartyg eller uteslutande lastförande fartyg. Behovet gör sig också i olika grad gällande med hänsyn till fartygens storlek och resans längd. En särskild grupp utgöra vidare de fiskefartyg, vilka medgivits rätt att inköpa varor från provianteringsfrilager.

Gemensamt för alla slag av fartyg i utrikestrafik är, att rederiet eller befälhavaren önskar att här liksom flerstädes i utlandet inköpa behovet av spritdrycker och vin för fartyget till det lägre pris, som erhålles genom att varken tullavgift eller särskilda skatter åvila varorna.

Frågan blir då, om ej förmåner, i stort sett likartade med dem, som inköp från provianteringsfrilager innebära, skulle kunna på annat sätt beredas sjöfarten på utlandet. I detta avseende har beredningen under hand rådfört sig med verkställande direktören i aktiebolaget vin- & spritcentralen och därvid inhämtat, dels att vissa stora rederier redan nu funnit det förmånligt att inköpa sitt behov av spritdrycker och vin från spritcentralen, ehuru rederierna själva innehade provianteringsfrilager, dels också att från partihandelsbolagets sida hinder icke mötte att, om så visades vara önskvärt, ombesörja den försäljning av spritdrycker och vin till fartygs proviantering, som hittills skett från provianteringsfrilager, samt att bolaget vid handhavande av denna rörelse jämväl vore villigt att — i den mån utlämningen kunde äga rum från tullager — försälja ifrågavarande varor till ungefär samma pris som vid inköp från provianteringsfrilager.

Under sådana förhållanden torde spritdrycker och vin utan nämnvärd olägenhet kunna undantagas från de varuslag, som få finnas upplagda å provianteringsfrilager, där risker för missbruk uppenbarligen förefinnas. Den omständigheten, att Stockholm, som dock i stor utsträckning driver sjöfart på utlandet, icke har provianteringsfrilagersrätt, talar ock för att det väl låter sig göra att från uppläggning å dylika lager undantaga åtminstone spritdrycker och vin.

En särställning intaga de fiskefartyg, om vilka det här är fråga. I den mån fiskare anse sig behöva spritdrycker och vin vid sina fiskefärder, torde de böra hänvisas till att i vanlig ordning inköpa dylika drycker hos detaljhandelsbolag. Det synes beredningen, som om anledning skulle saknas att medgiva personer, tillhörande denna befolkningsgrupp en sådan särställning, att de skulle — förutom den vanliga inköpsrätten utminuteringsvis — äga att inköpa spritdrycker och vin utan erläggande av den tullavgift och de övriga skatter, som åvila sådana drycker. För dessa fartygs vidkommande synas därför inga hinder möta för den ändring, beredningen föreslår.

Beträffande fartyg, som uppehålla trafik med utlandet, torde däremot åtskilligt tala för ett bibehållande av rätten att i Sverige inköpa spritdrycker och vin till ungefär världsmarknadspris. I annat fall kan det befaras, att sådana fartyg föredraga att inköpa all sin proviant på den plats i utlandet, där de kunde erhålla spritdrycker och vin billigast.

Såsom ovan nämnts, kan emellertid ifrågavarande fartygs proviantering med spritdrycker och vin lämpligen ombesörjas genom spritcentralen, som utom huvudkontoret i Stockholm har filialer i Göteborg, Malmö, Sundsvall och Karlshamn. Även å de hamnplatser i övrigt, där försäljning från provianteringsfrilager av spritdrycker och vin hittills ägt rum, torde bolaget

utan större svårigheter kunna tillgodose det behov av dylika varor, varom nu är fråga.

Från de större rederiernas sida torde — enligt vad beredningen tror sig veta — något motstånd icke vara att vänta gentemot ett förslag om att spritdrycker och vin icke längre skola få uppläggas å provianteringsfrilager, under förutsättning att de erhålla möjlighet att på annat sätt inköpa sitt behov av sådana varor.

En annan ställning till ett förslag i denna riktning intaga av naturliga skäl de fåtaliga skeppsfurneringsfirmor, som från provianteringsfrilager försälja spritdrycker och vin. För dem skulle givetvis en minskning i handelsomsättningen bliva följden av att de icke längre skulle få sälja sådana varor. I förhållande till ifrågavarande firmors hela affärsrörelse torde dock denna handel vara relativt obetydlig, säkerligen mycket mindre än den av ett stort antal specerihandlande bedrivna vinhandelsrörelse, vilken vid den nuvarande rusdrycksförsäljningsförordningens ikraftträdande blev förbjuden.

Att därför enbart av hänsyn till skeppsfurneringsfirmornas intressen bibehålla en anordning, som visat sig mindre tillfredsställande, lärer ej kunna ifrågasättas. Detta bör så mycket mindre ske, som på flertalet övriga områden av rusdrycksförsäljning under den senare tiden verkställts en avkoppling av enskilda affärsintressen. Ett förfarande i enlighet med beredningens — — — förslag är därför allenast ett konsekvent fullföljande av de riktlinjer, som eljest ansetts böra tillämpas på detta område. Mot ett sådant steg synas, som ovan antytts, icke heller några berättigade invändningar vara att göra ur sjöfartens synpunkt, och att åtgärden med hänsyn till kontrollens effektivitet är erforderlig, torde tillräckligt tydligt framgå av redogörelsen här ovan för de missbruk, som konstaterats.»

På de skäl, som sålunda angivits, har beredningen hemställt, att i gällande författningar måtte införas bestämmelse av innebörd, att provianteringsfrilagersrätt icke skulle få åtnjutas för spritdrycker och vin. En sådan bestämmelse borde, enligt beredningens förslag, träda i kraft den 1 januari 1929.

I samband härmed har beredningen ifrågasatt utfärdande av förbud för innehavare av provianteringsfrilager att efter den 30 juni 1928 till lagret införa spritdrycker och vin. För detta förslag om viss övergångstid har beredningen framlagt följande motivering:

»Med denna övergångstid skulle innehavarna av provianteringsfrilager äga möjlighet att avyttra sina lager av spritdrycker och vin, innan bestämmelsen om att för sådana varor icke skulle få åtnjutas provianteringsfrilagersrätt trädde i kraft. Då det emellertid kan inträffa, att hela lagret av spritdrycker och vin å provianteringsfrilager icke kunnat utföras före den 1 januari 1929, bör vad som vid slutet av år 1928 återstår därav försäljas till aktiebolaget vin- & spritcentralen, som under hand förklarat sig villigt att mot gängse marknadspris i engroshandeln övertaga dylika lager. För den händelse provianteringsfrilagers innehavare och spritcentralen icke skulle kunna enas om inlösningspriset, torde tvisten lämpligen kunna lösas genom anlitande av exempelvis av vederbörande orts handelskammare utsedd opartisk skiljeman eller av skiljemän enligt lagen den 28 oktober 1887 om skiljemän. Mot ett dylikt förfaringssätt torde från spritcentralens sida inga invändningar vara att vänta. En förutsättning för att spritcentralen skall vara villig att övertaga de lager av spritdrycker och vin, som vid slutet av år 1928 finnas å provianteringsfrilager, är emellertid att lagren

vid denna tidpunkt icke äro större än som med hänsyn till föregående års omsättning å vederbörande provianteringsfrilager kan anses skäligt.»

Beredningen har vidare föreslagit ett övergångsstadgande av innehåll, att med de lager av spritdrycker och vin, som den 1 januari 1929 funnes kvar å provianteringsfrilager, skulle förfaras på sätt i 83 § 1 mom. i rusdrycksförsäljningsförordningen stadgades, och att lagren således skulle utan ersättning vara hemfallna till kronan. Med den avvecklingstid, som av beredningen förordats, har beredningen ansett bärande invändningar icke kunna göras mot en dylik bestämmelse.

Slutligen har beredningen förklarat sig förutsätta, att, innan författningar i ämnet utfärdades, aktiebolaget vin- och spritcentralen finge tillfälle att närmare utforma de regler, enligt vilka utlämning av spritdrycker och vin därefter skulle äga rum till fartyg i utländsk trafik, samt att Kungl. Maj:t komme enligt bestämmelserna i 10 § 4 mom. f) i rusdrycksförsäljningsförordningen att meddela provianteringsfrilagrens innehavare tillstånd att till spritcentralen försälja de partier spritdrycker och vin, som vid slutet av år 1928 funnes kvar å lagren.

Förslag till de författningsändringar, som skulle erfordras för genomförandet av de åtgärder, beredningen förordat, nämligen ändringar i 10 och 83 §§ i rusdrycksförsäljningsförordningen, § 1 mom. 2 i förordningen om provianteringsfrilager samt §§ 8 och 14 i kungörelsen med vissa föreskrifter angående rättighet att hålla provianteringsfrilager, hava av beredningen framlagts.

Yttranden.
Generaltullstyrelsen.

Över rusdryckslagstiftningsberedningens förslag har, efter remiss, generaltullstyrelsen den 19 januari 1928 avgivit utlåtande.

Vid utlåtandet hava närlagts från tulldirektören och tullkameralkontoret i Göteborg inkomna yttranden av i huvudsak följande innehåll:

Tulldirektören hade hittills, då ansökningar förelåge om utvidgning i rätten att från provianteringsfrilager uttaga fartygsprovision, konsekvent hemställt, att rusdrycker måtte undantagas från sådan utvidgad provianteringsrätt. Anledningen därtill hade varit, att enligt vad erfarenheten givit vid handen innehavet av ofördtullade sådana varor innebure ständig lockelse till brott mot tullförfattningarna och att på grund därav särskilda åtgärder erfordrades för utövande av vederbörlig tullkontroll över såväl utlämningen från frilagren som de fartyg, vilka därifrån inlastat spritdrycker och vin. Detta sistnämnda gällde icke minst för de talrika ångtrålarna och motorfiskefartygen, vilkas färder genom skärgården knappast kunde av kustbevakningen med tillräcklig effektivitet övervakas. Tullmyndigheterna i Göteborg hade också sett sig föranlåtna att i fråga om rusdrycker synnerligen rigoröst tillämpa föreskrifterna därom, att provianteringsfrilagersgods icke finge inlastas i fiskefartyg i större myckenhet än som med avseende å fartygets storlek, besättningens antal och den tillämnade resans längd kunde anses motsvara skäligt behov. Såvitt till tulldirektörens kännedom kommit, hade detta icke haft till följd, att fiskarbefolkningen inköpt proviantförråd i danska eller norska hamnar i sådan myckenhet, att det länt de svenska köpmännen till förfång. — Förslaget, att provianteringsfrilagersrätten för vissa sprit-

drycker och vin skulle ersättas med den anordning, att varorna tillhandahölles fartyg i utrikes fart av aktiebolaget vin- & spritcentralen från tullager, skulle, om det vunne godkännande, medföra vissa olägenheter för sjöfarten. I motsats till vad förhållandet vore i fråga om provianteringsgods, skulle nämligen dels icke mindre än helt kolli kunna få inköpas av fartyget, dels ock varorna icke kunna få användas å fartyget, förrän detsamma lämnat den sista svenska hamnen. Med anledning härav ifrågasatte tullkameralkontoret, att nämnda bolag måtte tillerkännas rätt att i städer med provianteringsfrilagersrätt å provianteringsfrilager upplägga spritdrycker och vin och därifrån utlämna dessa varor för proviantering av fartyg. I stad, där bolaget icke hade kontor, borde dylik rätt kunna tilldelas vederbörande systembolag. För tulldirektören syntes emellertid nyssberörda olägenheter i varje fall vara av mindre betydelse i förhållande till de fördelar, som vunnes genom beredningens förslag.

För egen del har generaltullstyrelsen uttalat, att då genom upphävande av provianteringsfrilagersrätten för spritdrycker och vin de möjligheter till missbruk och underslev, som, enligt vad erfarenheten visat, föranleddes av denna provianteringsfrilagersrätt, skulle helt upphöra, beredningens förslag syntes ur synpunkten av de intressen, tullverket hade att övervaka, kunna hälsas med tillfredsställelse. Styrelsen ville emellertid framhålla, att det i den svenska provianteringsfrilagersrörelsens intresse syntes vara angeläget, att i utrikes fart gående fartyg kunde från tullager förse sig med sitt behov av spritdrycker och vin i alla de städer i Sverige, där provianteringsfrilager funnes, och att fördenskull en bindande utfästelse härom från aktiebolaget vin- & spritcentralens sida syntes önsklig. En anordning med provianteringsfrilagersrätt för nämnda bolag beträffande spritdrycker och vin skulle, enligt styrelsens förmodan, bolaget icke finna lämplig eller önskvärd. De olägenheter, som skulle undanröjas genom en dylik anordning, funne styrelsen icke böra tillmätas någon sådan betydelse, att desamma skulle kunna anses utgöra hinder för genomförande av beredningens förslag. Mot de av beredningen framlagda förslagen till författningsändringar har styrelsen förklarat sig icke hava annat att erinra, än att det syntes styrelsen kunna ifrågasättas, huruvida icke bestämmelsen om omedelbart hemfallande till kronan av spritdrycker och vin, som vid ingången av år 1929 fortfarande funnes upplagda å provianteringsfrilager, borde i någon mån mildras, förslagsvis genom en mot stadgandet i 83 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen svarande bestämmelse, att, därest varorna senast den 2 januari 1929 ställdes under tullverkets kontroll, desamma finge av vederbörande frilagershavare återutföras före utgången av april månad 1929 och att hemfallande till kronan skulle inträda allenast beträffande varor, som icke då vore återutförda.

Kontrollstyrelsen.

Rusdryckslagstiftningsberedningens förslag har jämväl remitterats till kontrollstyrelsen, som i utlåtande den 24 januari 1928 tillstyrkt detsamma. Därvid har kontrollstyrelsen erinrat, att på sin tid proviantering av fartyg med spritdrycker och vin ägt rum även från vissa transitupplag, vilkas inne-

havare av styrelsen meddelats tillstånd till partihandel med rusdrycker i viss begränsad utsträckning, samt att, sedan dessa tillstånd upphört att gälla med utgången av år 1925, Kungl. Maj:t icke bifallit gjorda ansökningar om förnyat tillstånd. I en styrelsens reservation till ett den 30 december 1925 av kommerskollegium, generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen gemensamt avgivet utlåtande över en av berörda ansökningar hade kontrollstyrelsen gjort ett avstyrkande uttalande, till vilket styrelsen nu hänvisat under framhållande, att detta i allt väsentligt ägde tillämplighet även å provianteringsfrilager, för vilkas vidkommande kontrollföreskrifterna snarast vore att anse såsom mindre betryggande än för transitupplagen. Styrelsen har slutligen särskilt betonat, att vad beredningen anfört bestyrkte den av styrelsen tidigare uttalade meningen, att provianteringen av fartyg med spritdrycker och vin kunde ske genom aktiebolaget vin- & spritcentralen, utan att några berättigade sjöfartsintressen träddes för nära.

Kommerskollegium.

I utlåtande den 31 januari 1928 har vidare kommerskollegium, efter remiss, yttrat sig över ifrågavarande förslag.

Till utlåtandet hava fogats uttalanden i ämnet från samtliga de handelskamrar, inom vilkas distrikt provianteringsfrilager finnas inrättade, samt från Sveriges redareförening. Dessa uttalanden ävensom vad aktiebolaget Broströms linjeagentur den 20 januari 1928 anfört i en till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställd skrift, av vilken kommerskollegium fått del, kunna sammanfattas sålunda:

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare har meddelat, att det icke yppat sig något behov av att för fartygs proviantering och utrustning upplägga spritdrycker och vin å provianteringsfrilagret i Luleå, vilket vore det enda inom handelskammarens område. Under sådana förhållanden hade handelskammaren ej någon anledning till invändning mot bifall till den av rusdryckslagstiftningsberedningen gjorda framställningen.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare har förklarat sig icke heller hava något att erinra mot förslaget, under förutsättning av att bindande utfästelse erhölles från aktiebolaget vin- & spritcentralen angående dels tillgodoseende av det lojala behovet av spritdrycker och vin för fartygsproviantering, dels övertagande på föreslagna grunder av de å provianteringsfrilager vid utgången av år 1928 kvarliggande lagren av spritdrycker och vin.

De *övriga näringsorganisationerna* ävensom nämnda rederibolag hava däremot ställt sig avvisande till rusdryckslagstiftningsberedningens ifrågavarande förslag, under framhållande att därigenom skulle förorsakas såväl betydande olägenhet för sjöfarten som avsevärd skada för den inhemska skeppsfurneringshandeln.

Handelskammaren i Göteborg har särskilt betonat det för skeppsfurneringshandeln karakteristiska, som låge däri, att köparen — i vanligaste fall fartygsbefälhavaren — kunde förse sig hos samma handlande med alla de provianteringsartiklar, som behövdes för fartyget. Särskilt i fråga om utländska fartyg ville handelskammaren framhålla, att, om befälhavarna skulle icke blott vara nödsakade att inköpa erforderliga spritdrycker på annat ställe än hos skeppsfurneraren, utan även vid detta inköp vara underkastade sär-

skilda formaliteter, vilka för den utländske köparen skulle te sig meningslösa och trakasserande, det kunde befaras, att de utländska fartyg, som vore destinerade till Sverige, skulle helt proviantera utomlands i stället för i Sverige och eventuellt förlägga sina inköp även av andra skeppsförnödenheter, såsom kol och olja m. m., till utlandet. Det vore enligt handelskammarens åsikt en missuppfattning hos rusdryckslagstiftningsberedningen, att skeppsfurnerarfirmornas förlust skulle komma att inskränka sig till den uteblivna handelsvinsten å spritdrycker. I själva verket skulle förlusten bliva vida större och för landet mera betydelsefull. Med den starka konkurrens, som funnes hamnarna emellan och som särskilt gjorde sig gällande i frihamnarna med deras transittrafik, vore det av mycket stor betydelse, att allt bleve gjort för att underlätta trafiken.

Skånes handelskammare har förklarat sig icke vara övertygad, att proviantering genom aktiebolaget vin- & spritcentralen komme att ske på samma smidiga och påpassliga sätt som genom skeppsfurnerarna. Särskilt inom handelskammarens distrikt, varest konkurrensen med de danska skeppsfurnerarna gjorde sig starkt gällande, måste de svenska skeppsfurnerarna vara beredda att på alla sätt tillmötesgå kundernas önskemål. Proviantering skedde snart sagt på vilken tid av dygnet som helst och, särskilt för Hälsingborgs vidkommande, ofta ute på redden, då fartygen passerade Öresund. Den skada, som genom förslagets genomförande skulle tillfogas skeppsfurnerarna här i landet, skulle bliva av betydligt större omfattning än beredningen beräknat. Handelskammaren har erinrat, att provianteringsfrilagersrätt för Malmö, Landskrona och Hälsingborg har bestått sedan år 1874, samt betonat, att mycket starka skäl skulle krävas för ett ingrepp i den nuvarande ordningen. De fall av missbruk, som beredningen anfört, vore icke tillfyllest för att motivera ett uteslutande av spritdrycker och vin från provianteringsfrilagersrätten.

I huvudsak motsvarande synpunkter hava anförts även av *handelskammaren i Karlstad* samt *Östergötlands och Södermanlands handelskammare.*

Sveriges redareförening har likaledes framhållit, att förslagets genomförande otvivelaktigt skulle medföra direkta olägenheter icke allenast för sjöfarten utan även för andra grenar av landets näringsliv. Ett stort antal rederier hade påpekat, att ett förbud mot innehav av spritdrycker och vin å provianteringsfrilager med stor sannolikhet skulle leda till att svenska fartyg i stor utsträckning komme att proviantera i utlandet. Särskilt skulle detta göra sig gällande i fråga om fartyg, som provianterade i Öresundshamnarna. Från föreningens södra krets, till vilken 55 rederier vore anslutna, hade framhållits nödvändigheten av att sprit och vin därstädes funnes tillgängliga å frilager. Om så icke vore fallet, komme fartygen sannolikt att helt proviantera i Danmark. Det sagda gällde i så mycket högre grad om utländska fartyg, vilka enligt rederiföreningens mening icke komme att underkasta sig de formaliteter, som säkerligen icke kunde undvikas vid rekvisition av dessa varor genom aktiebolaget vin- & spritcentralen. Från rederier, som ägde utgående passagerarfartyg, hade framhållits, att dessa fartyg nödvändigtvis måste förskaffa sig de sprit- och vinsorter, vilka passagerarna vore vana att erhålla utrikes, för så vitt icke rederiet skulle komma att misskrediteras. Särskilt gällde detta Svenska Amerika linjen, som på grund av sin trafik mellan ett förbudsland och Sverige vore nödsakad att förse sina fartyg med dessa varuslag under deras uppehåll i Göteborg. Frågan hade en stor betydelse för passagerarnas trevnad och linjens konkurrensställning.

Aktiebolaget vin- & spritcentralen kunde enligt redareföreningens uppfattning icke på ett fullt tillfredsställande sätt betjäna denna och andra sjöfartslinjer i avsende å fartygens förseende med nu ifrågavarande varor.

De angivna synpunkterna hava också framförts av det förutnämnda rederibolaget i dess eget yttrande i ämnet, vari bolaget särskilt vänt sig mot beredningens uttalande, att något motstånd mot förslaget icke skulle vara att vänta från de större rederiernas sida.

I de uttalanden, vilka utmynna i avstyrkande av det förevarande förslaget, har i övrigt gjorts gällande, att korrektiv mot missbruk av rätten att upplägga rusdrycker å provianteringsfrilager säkerligen kunde vinnas genom skärpta kontrollföreskrifter. I sådant hänseende har påpekats, att lager av rusdrycker lämpligen kunde sättas jämväl under tullverkets lås, varjämte inventering av lagren borde anordnas på i kontrollsyfte mera betryggande sätt.

Kommerskollegium har för egen del hänvisat till föreliggande frågas behandling vid 1912 års riksdag, vid vilken behandling riksdagen, enligt kollegii mening fäst avgörande betydelse vid det med frågan förbundna näringsintresset. I anslutning därtill har kollegium gjort gällande, att ett dylikt intresse alltjämt förefunnes. På grund av sjöfartens och särskilt den svenska linjefartens kraftiga utveckling under den tid, som förflutit efter tillkomsten av nu gällande förordning i ämnet, hade, såvitt kollegium kunde finna, i själva verket de skäl, som talade mot ett fullständigt undantagande från provianteringsfrilagersrätten av spritdrycker och vin vunnit avsevärt ökad styrka. En sådan begränsning av denna rätt, som av 1926 års rusdryckslagstiftningsberedning föreslagits, skulle enligt kollegii mening otvivelaktigt bliva till väsentlig olägenhet och skada för den därav berörda sjöfarten och handeln, varför kollegium för sin del icke kunde tillstyrka förslaget. Det syntes kollegium också vara så mycket mindre anledning därtill som det med förslaget avsedda syftet — förebyggandet av olovlig införsel av rusdrycker — skulle kunna vinnas även genom sådana medel, som icke vore till skada för näringslivet. Kollegium avsåge därvid den även av näringsorganisationerna påpekade möjligheten att låta de å provianteringsfrilager intagna lagren av rusdrycker förvaras jämväl under tullverkets lås. Hinder syntes kollegium icke heller böra möta mot att genom tätare och mera oregelbundet återkommande inventeringar anordna en mera effektiv kontroll än som hittills förekommit.

På grund av vad sålunda anförts har kollegium hemställt, att frågan om lämpliga åtgärder för åstadkommande av mera betryggande kontroll mot missbruk av rätten att å provianteringsfrilager upplägga rusdrycker måtte göras till föremål för förnyad utredning enligt de av kollegium angivna riktlinjerna.

Aktiebolaget vin- & spritcentralen.

I förevarande fråga har även aktiebolaget vin- & spritcentralen beretts tillfälle att avgiva yttrande. Sådant yttrande har avgivits den 28 januari 1928. Däri har bolaget bekräftat, att det vore berett att ombesörja den

försäljning av spritdrycker och vin för fartygs proviantering, som hittills skett från provianteringsfrilager. I övrigt har bolaget anfört i huvudsak följande:

En försäljningsverksamhet sådan som den ifrågasatta hade från bolagets sida redan sedan åtskillig tid bedrivits i Stockholm, där något provianteringsfrilager aldrig upprättats och där fartygen i utrikestrafik numera tillgodosåge sitt behov av här ifrågakomna varor genom inköp från bolaget. Därvid hade bolaget efter beställning från vederbörande rederi eller dess ombud levererat de önskade varorna från sina tullager antingen mot allenast ett mottagningsbevis eller ock mot i vanlig ordning utfärdat konossement. Likviden hade i flertalet fall skett i förskott, och priset hade beräknats på sådant sätt, att detsamma motsvarat bolagets inköpspris med tillägg av fraktkostnader samt endast omkring 5 procents handelsvinst. I de fall, där leveransen ej kunnat ske från tullager, enär beställningen avsett antingen originalvaror i mindre kvantitet än den förpackning, i vilken varan inkommit till landet och inlagts på tullagret, eller ock någon härtappad vara, hade priset fastställts i enlighet med bolagets notering vid försäljning till systembolagen jämte tillägg av 10 respektive 5 öre för hel- respektive halvbutelj i ersättning för fria lådor, körning etc.

Efter dessa grunder syntes försäljning jämväl från andra orter än Stockholm kunna utan olägenhet ske. Av utredningen framginge, att den hamn i riket, där den ojämförligt största försäljningen från provianteringsfrilager ägt rum, vore Göteborg, och de i jämförelse därmed mycket obetydliga leveranserna från dylika lager i ett antal andra orter tydde på att denna rörelse näppeligen vore av mera avsevärd vikt för tillgodoseende av de intressen, om vilka vore fråga. Då emellertid det önskemålet uttalats, att bolaget skulle vara i tillfälle att leverera varor till fartyg i alla de hamnar, där den berörda verksamheten från provianteringsfrilager hittills utövats, men bolaget bland dessa orter ägde eller kunde inrätta tullager endast i Göteborg och Malmö, förutsatte ett tillmötesgående av detta krav vissa särskilda anordningar. Enklast syntes bolaget en tillfredsställande lösning kunna vinnas på sådant sätt, att bolaget vid sina försäljningar till fartygen icke vore bundet av leveranser från tullager utan att dessa i regel kunde ske från »frilager» (med vilken beteckning bolaget torde avse lager, som icke stå under tullverkets uppsikt eller kontroll). Därigenom kunde icke blott försäljningarna — genom förmedling av systembolag eller edsvuren mäklare eller på annat sätt — ske på alla de orter, där behov av leveranser kunde föreligga, utan även rörelsefrihet vinnas i fråga om möjligheten att sälja i mindre kvantiteter än de å tullnederlagen förekommande förpackningarna, något som säkerligen ofta kunde vara av värde. Förutsättningen för en dylik anordning vore emellertid att bolaget erhölle rätt till restitution av den tull, som erlagts för de från »frilager» försålda varorna. Någon praktisk svårighet för ordnandet därav kunde knappast föreligga och ej heller någon olägenhet av annan natur. Däremot vunnes i prishänseende ytterligare den fördelen, att alla varor kunde noteras på grundval av bolagets inköpspris med tillägg allenast av fraktkostnader och omkring 5 % handelsavans. Säkerligen bleve bolagets pris därigenom minst lika fördelaktiga som de, vilka fartygen hittills kunnat tillgodonjuta genom leverans från provianteringsfrilager.

Därest det ifrågasatta restitutionsförfarandet i angivna hänseende genomfördes, syntes praktiska skäl tala för att — liksom redan vore fallet vid bolagets export av brännvin och punsch — restitution kunde erhållas av

ifrågakommande tillverkningsavgift respektive tull och skatt vid leverans av nämnda och eventuellt andra inom landet tillverkade och tappade spritdrycker till fartygen.

Vad angår rusdryckslagstiftningsberedningens förslag om vissa anordningar för övertagande från bolagets sida av de lager av spritdrycker och vin, som vid slutet av år 1928, då provianteringsfrilagersrätten skulle upphöra, ännu kvarlåge å provianteringsfrilager, har bolaget förklarat sig ej hava något att erinra mot detta förslag. Bolaget har dock ifrågasatt, huruvida icke för vinnande av ytterligare lättnader för de rederiföretag eller deras kommissionärer, som nu hade provianteringsfrilager, denna fråga borde ordnas så, att i fråga om de varupartier, rörande vilkas övertagande överenskommelse icke kunnat träffas mellan parterna, bolaget övertoge den formella äganderätten med skyldighet för säljaren att senast före utgången av år 1929 till det vid övertagandet debiterade priset återköpa varan. Enligt vad bolaget framhållit bleve avvecklingstiden för dessa innehavare av provianteringsfrilager därigenom praktiskt taget förlängd från ett halvt år till ett och ett halvt år, eller till den tredubbla tiden.

Vissa näringsidkare.

Slutligen hava åtskilliga i saken intresserade näringsidkare, nämligen rederiaktiebolaget Nordstjernan och ett flertal skeppshandlare, i till Kungl. Maj:t eller chefen för finansdepartementet ställda skrifter på anförda skäl uttalat sig mot ett genomförande av beredningens förslag. I flera fall hava emellertid vederbörande förklarat sig ej hava något att erinra mot en skärpning av kontrollen över provianteringsfrilagersrätten i syfte att förhindra underslev med spritdrycker och vin. Från några håll har tillika förordats den anordningen, att spritdrycker och vin skulle å provianteringsfrilager förvaras under såväl tullverkets som provianteringsfrilagersinnehavarens lås.

Departementschefen.

De missbruk av rätten att å provianteringsfrilager upplägga spritdrycker och vin, vilka givit 1926 års rusdryckslagstiftningsberedning anledning att upptaga frågan om avskaffande av denna rätt, hänföra sig till rörelsen vid tre särskilda provianteringsfrilager, samtliga i Göteborg. I alla dessa fall hade olovlig införsel till riket bevisligen förekommit, omfattande i det ena fallet omkring 700 liter och i vartdera av de båda andra omkring 120 liter. Den rättegång, som anhängiggjordes med anledning av upptäckten, att i förstnämnda fall olovlig införsel förekommit, ledde till att två personer för den olovliga införseln dömdes till frihetsstraff samt icke mindre än tio andra personer för olovlig befattning med dryckerna fälldes till böter. I det andra fallet hade vid upptäckten åtalspreskription inträtt utom i avseende å olovlig införsel av en mycket obetydlig kvantitet, för vilken förbrytelse en person ådömdes bötesstraff. Det tredje fallet slutligen hade upptäckts först under hösten 1927.

Såsom av utredningen framgått, har provianteringsfrilagersinnehavarens fria tillgång till å lagret upplagda rusdrycker i icke oväsentlig omfatt-

ning lett till olovlig införsel av sådana drycker, och det synes förty erforderligt att till undanröjande av detta missbruk vidtaga ändring i hithörande bestämmelser. Vid en sådan ändring har man, enligt vad utredningen givit vid handen, att välja på två utvägar, nämligen den av beredningen förordade, att helt borttaga rätten att å provianteringsfrilager upplägga rusdrycker, samt den av ett flertal näringsorganisationer föreslagna och av kommerskollegium förordade, att låta de å sådant lager upplagda rusdryckerna förvaras under jämväl tullverkets lås. Till förmån för den förra utvägen talar, förutom att densamma medför fullständigt undanröjande av anledningen till det påtalade missbruket, även den omständigheten, att försäljningen av rusdrycker från dylikt frilager kan anses stå i mindre god överensstämmelse med de hos oss numera i allmänhet tillämpade principerna på rusdryckshandelns område. Emellertid har mot denna utväg från de därav närmast berörda intressenterna, nämligen rederierna och skeppsfurnerarna, med understöd av flertalet handelskamrar ävensom av kommerskollegium, med styrka hävdats den uppfattningen, att den sålunda ifrågasatta begränsningen i provianteringsfrilagersrätten skulle bliva till väsentlig olägenhet och skada för sjöfarten och handeln. Däremot har man på detta håll ansett sig böra framhålla, att det med beredningens förslag avsedda syftet — förebyggande av olovlig införsel av rusdrycker — skulle kunna utan förfång för näringslivet vinnas genom den nyss omförmälda av kommerskollegium förordade utvägen. Det skäl, som framför andra från näringarnas sida anförts till stöd för den från detta håll förfäktade åsikten, är, att upphävande av provianteringsfrilagersrätten beträffande rusdrycker skulle medföra att fartygsbefälhavare, särskilt å utländska fartyg, skulle komma att helt proviantera i utlandet, varest motsvarande inskränkningar ej vore gällande.

Huruvida de antydda farhågorna, att borttagande av provianteringsfrilagersrätten beträffande rusdrycker skulle ogynnsamt inverka å skeppshandeln, kunna anses grundade eller icke, undandrager sig ett säkert bedömande. Kvar står emellertid, att borttagande av sagda rätt av de därav berörda intressenterna kännes såsom ett av sakliga skäl icke påkallat ingrepp i deras lovliga näring. Det må här anmärkas, att i våra grannländer Danmark, Norge och Finland möjligheten att från provianteringsfrilager erhålla rusdrycker för fartygs proviantering alltjämt står öppen.

Anförda omständigheter hava föranlett övervägande, huruvida icke det avsedda målet, nämligen förhindrande av olovlig införsel av rusdrycker, skulle kunna nås med den av kommerskollegium förordade anordningen. Denna förutsätter, att rusdrycker å provianteringsfrilager uppläggas i särskild byggnad eller annat från lokalen i övrigt på betryggande sätt avskilt utrymme och att sådant utrymme hålles stängt med dubbla lås, av vilka tullverket har nyckeln till det ena och lagerinnehavaren nyckeln till det andra. Utrymmet bör givetvis vara för ändamålet godkänt av tullmyn-

digheten. En dylik ordning, som väsentligen överensstämmer med den sedan gammalt vid varors förvaring å tullnederlag tillämpade, skulle innebära, att dryckerna, som till och från lagerlokalen böra forslas under tullbevakning, jämväl under förvaringen därstädes komma att ligga under tullverkets kontroll.

Då genomförande av en sålunda förändrad ordning beträffande förvaring av rusdrycker å provianteringsfrilager skulle, såvitt jag kunnat finna, effektivt förhindra olovlig införsel från sådant lager, har jag, med hänsyn till de med provianteringsfrilagersrätten förbundna näringsintressena, ansett mig böra stanna vid att förorda en dylik ordning.

Emellertid har jag i anledning av de svårigheter, vilka, enligt vad tulldirektören i Göteborg framhållit, äro förenade med tullkontrollen över smärre fartyg, som från provianteringsfrilager intagit rusdrycker, ansett mig böra föreslå, att rusdrycker icke skola från provianteringsfrilager få utlämnas för proviantering av fartyg, vars nettodräktighet understiger 100 ton. En dylik begränsning torde icke för skeppshandeln vara av nämnvärd betydelse. Såsom tulldirektören jämväl framhållit, hava nämligen tullmyndigheterna i Göteborg redan nu tillämpat starkt restriktiva bestämmelser beträffande proviantering av fiskefartyg med rusdrycker, utan att detta veterligen haft till följd, att fiskarbefolkningen inköpt proviantförråd i danska eller norska hamnar i sådan omfattning, att det länt de svenska köpmännen till förfång. Härtill kommer att, vad särskilt svenska fiskare angår, anledning torde saknas att medgiva dem en sådan särställning, att de, vilka äro likställda med andra svenska medborgare i fråga om rätten att utminuteringsvis inköpa rusdrycker, dessutom skulle äga att inköpa oförtullade sådana.

De av mig sålunda framställda förslagen påkalla ändring dels av §§ 1 och 4 i förordningen om provianteringsfrilager dels ock i förutnämnda kungörelse den 15 november 1912 (nr 299). Därest förslagen, i vad de avse förordningen, vinna riksdagens godkännande, torde ändringsförslag i avseende å kungörelsen senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 juli 1928.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 4 i förordningen den 15 november 1912 (nr 298) om provianteringsfrilager samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga nämnda förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.

Stockholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, 1928.